

Fotballens posisjon i Dagbladet og VG

En statistisk analyse av den samlede fotballdekningen, herre- og kvinnefotball, topp- og breddefotball

Per Møller Pettersen

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org/articles/pettersen/pettersen070502.html,
(ISSN 1652-7224) 2007-05-02

Copyright © Per Møller Pettersen 2007. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Fotballen är kung! Ja, så kan man väl uttrycka fotbollens särställning, dess totala dominans, inom idrott världen över – med vissa noterbara undantag, främst USA. Denna särställning tar sig många uttryck, och mest synbar är den i media. Tidningarnas sportsidor, etermedias rapportering och direktsändningar domineras av fotboll. Sportsidornas krönikor handlar till övervägande del om the beautiful game. Det är därför inte att undra över att fotboll är ett stort område också inom idrottsforskning, vilket bland annat märks på att ett stort antal artiklar och recensioner på idrottsforum.org på olika sätt handlar om fotboll!

Men också inom fotbollen finns det ett slags intressehierarki. Internationella mästerskap som VM, EM och OS för herrar ådrar sig tveklöst mest medial och publik uppmärksamhet. Därefter kommer de europeiska cuperna för herrklubblag, UEFA Champion League och UEFA Cup. Något lägre på intressebarometern hamnar kvinnofotbollens motsvarigheter, VM, EM, OS samt UEFA Women's Cup. På nationell nivå är det självfallet också männen som dominerar över kvinnorna och elitfotballen över breddfotballen. Exakt hur stor den dominansen är i Norge var frågan Per Møller Pettersen ställde sig inför den undersökning som nu avrapporteras, mot bakgrund av de senaste årens ekonomisk tillväxt och de kritiska synpunkter som framkommit, till och med från fotbollsälskare, på TVs hårda fokusering på fotboll.

I sin undersökning har Pettersen studerat pappersutgåvorna av två stora norska dagstidningar, Dagbladet och VG, som båda i första hand sprids genom lösnummerförsäljning. Under två omsorgsfullt utvalda sensommar-/höstveckor läste och mätte Pettersen sportsidorna i tidskrifterna i syfte att fastställa andelen fotboll i förhållande till övrigt sportmaterial, andelen herrelitfotball i förhållande till damelitfotball, samt andelen elitfotball i förhållande till breddfotball. Resultaten har han därefter konfronterat de två tidningarnas sportchefer med i intervjuform. Resultatet bekräftar tidigare forskning, ingenting väsentligt har förändrats; men Pettersens gedigna undersökning lägger ytterligare press på media att låta idrottsrapporteringen på ett mer rättvisande sätt spegla den idrottsliga verkligheten.

Innledning

Bakgrunnen for denne undersøkelsen var at jeg ville finne ut hvor dominerende fotballen er blitt i forhold til annen sport etter de siste årenes økonomiske vekst. Det debatteres stadig rundt den brede mediedekningen fotball får, og om dette går ut over andre idretter.

Toppfotballens nye hverdag har fått selv de mest fotballfrelste til å innrømme at det fokuseres for mye på fotball i mediene. Kanskje gjelder dette mest for TV, men jeg har personlig fått inntrykk av at også avisene øker dekningen når det vises mye fotball på TV.

Jeg ønsket å finne ut hvor mye plass fotball tar i løssalgsavisene sammenlignet med annen sport. Videre ville jeg se om det er markante forskjeller i mengden av fotballnyheter i Dagbladet kontra VG.

Til tross for at toppfotball er et begrep som brukes om både menn og kvinner, har jeg inntrykk av at det er lite nyheter om kvinnefotballen i løssalgsavisene. Derfor ville jeg også prøve å finne ut av hvor mye det skrives om kvinner ved en stor anledning som cupfinalen, og måle dette opp mot hvor mye det skrives om herrenes toppfotball.

Toppfotballen utgjør bare en liten del av norsk fotball, men den trekker mye oppmerksomhet fra mediene. Om vi sammenligner mediens omtale av herrenes toppfotball med breddefotballen omtale, vil vi nok finne ut at herrefotballen nærmest har monopol på spalteplass. Men hvordan er forholdet mellom disse når breddefotballen største arrangement for året, Norway Cup går av stabelen?

Med grobunn i dette formulerte jeg tre problemstillinger jeg ville finne svar på:

- Hvor stor er andelen av fotball på sportssidene?
- Hvor mye plass får kvinnefotball i forhold til herrefotball ved store begivenheter for kvinnefotballen?
- Hvor mye plass får breddefotball kontra elitefotball for menn ved store begivenheter for breddefotballen?

Med *toppfotball* menes det her seniorfotballens tre øverste divisjoner på herresiden, og de to øverste divisjonene på damesiden. Med *breddefotball* menes alle divisjoner fra og med 3. divisjon og lavere for herrer, og fra og med 2. divisjon og lavere for damer, samt all fotball for aldersbestemte klasser.

Fotball og journalistikk

Professor Knut Helland ved Institutt for informasjons- og medievitenskap (Universitetet i Bergen) framhever symbiosen – det gjensidige nytteforholdet – mellom fotball og media som avgjørende for forholdet mellom fotball og medier i dag. Han peker først på hvordan fotball utviklet seg til å bli det mest sentrale i engelsk underholdningsindustri på slutten av 1800-tallet. Her i landet tok det litt tid før fotballen ble etablert som en populær sport. Men populariteten steg etter at sporten ble organisert i cup (1902), kretskamper og liga (1914). Med popularitet og organisering av fotballen kom også pressedekningen (Helland: 2003, s.64). Fram til 1960-tallet var forholdet mellom presse og fotball her i landet slik at pressen fritt kunne dekke idrettsarrangementer. Fotball var populært stoff og ble flittig brukt til å kapre lesere.

De første tiårene av 1900-tallet var denne journalistikken stort sett refererende, og bar preg av å være en form for folkeopplysning. De som formidlet fotball, med Peder Christian Andersen i spissen, var gjerne sterkt knyttet til den gjennom fortid og lederverv innen sporten. Formidlerne så gjerne seg selv som autoriteter, som gjennom kritikk av aktørene på banen skulle belære både spillere og lesere sin kunnskap om spillet.

Fram til midten av 1920-årene var det mer vanlig å beskrive situasjoner enn personer på fotballbanen. Fotballjournalistikken utviklet likevel sin egen stil etter hvert, og sin egen spesielle retorikk for å formidle intensitet, begeistring og drama (Goksøyr & Olstad: 2004, s.22). Denne utviklingen hadde også sammenheng med bildebruken. Rundt 1930 ble det mer vanlig å fokusere på enkeltspillere, dueller og dramatik i bildene. I tiårene før og etter andre verdenskrig bidro også radiooverføringene – og deres engasjerende og stemningskildrende kommentatorer – til å skape mer dramatik i fotballdekningen. På denne tiden var fotball likevel bare en amatørsport, og den kommersielle delen var mye mindre knyttet til industri og næringsliv enn i England. Med fjernsynets inntog på begynnelsen av 1960-tallet ble det mulig å rapportere og vise bilder i direkteendinger. Dette skulle med årene få stor betydning for fotballens posisjon i mediene.

Etter hvert som nye medieformer kom til og tok seg av de tradisjonelle kampreferatene, ble personifisering mer og mer vanlig i avisenes fotballjournalistikk. Fokusering på enkeltspillere ble ofte utgangspunkt for avisenes rapportering fra fotballkamper, og spillerens navn figurerte ofte i titlene. Eggen og Fremstad (1993) kommer med noen eksempler: ”Synd du er falt fra ulver Kniksen” fra Dagbladet i 1960, ”Sverre lukter gull” fra samme avis i 1990, eller ”Eriks dag” som hovedtittel – ”Tommy bommet” som undertittel i VG i 1975.

Med de økte mulighetene for eksponering av merkevarer, sponsorer og reklame kom også kommersielle aktører på banen. Dette førte igjen til at man startet salg av rettigheter til å dekke ulike fotballbegivenheter. Kombinasjonen av fotballens popularitet og nye medieformer, i tillegg til sponsorinteresse og markedsliberalisme har skapt grunnlag for en kommersiell og profesjonell fotball i Norge (Helland: 2003, s. 87).

I Norges fotballforbunds jubiléumbok *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år* beskrives det hvordan sponsorers økte interesse ga fotballen en solid økonomiske oppsving:

For den norske fotballen ble 1990-årene en gullalder, sportslig og økonomisk. Fotballen var kommet til paradiset uten å vite det selv. Posisjonen der en kunne spille og vinne på to hester samtidig, har satt norsk og internasjonal fotball i en historisk unik posisjon. En fikk både sponsorinntekter og TV-inntekter (Goksøyr og Olstad: 2002, s. 355).

For kvinnefotballens del har veien til spalteplass i avisene – og en plass i mediebildet generelt – vært betraktelig vanskeligere.

Kvinnefotballen begynte å røre på seg allerede på 1890-tallet i England. Dette var før norsk mannsfotball var organisert i eget forbund. I 1897 skal det ha vært 8000 tilskuere på en kvinnefotballkamp i Newcastle. Kvinnefotballen gjorde nye framstøt på 1920-tallet, men fikk som tidligere ingen støtte fra det engelske fotballforbundet (FA). Tvert imot ble kvinnefotball forbudt av FA i 1921, til tross for at det var så mange som 150 engelske kvinnelag på denne tiden. Forbudet varte helt til 1970-tallet (Lippe: 2001, s.169).

Lippe skriver at det engelske fotballforbundets motstand mot kvinnene ga et viktig signal til fotballfolk i resten av verden. Boikotten av fotballspillende kvinner varte i mange år også utenfor England. Ikke før mot slutten av 1960-tallet kom det en ny bølge av fotballfrelste jenter og kvinner. Både Danmark og Sverige arrangerte kretsserier og nasjonale mesterskap før Norge. Det var imidlertid i Italia kvinnene først konkurrerte i offisielle nasjonale mesterskap.

Da Norge vant fotball-VM for kvinner i 1995 skal hver av spillerne ha fått kr 32 000 for seieren, mens herrelandslagsspillere ville fått over 20 ganger større bonus for samme bragd. Til sammenligning skal Linda Medalen ha fått 70 000 kroner for å la seg fotografere naken av Se og hør i 1997. En eventuell EM-seier med kvinnelandslaget samme år ville gitt henne 27 500 kroner fra fotballforbundet. Det er et symbol på verdien av kvinnelige fotballspillere i markedskreftenes frie spill i Norge rundt år 2000 (Lippe: 2001, s.195).

En undersøkelse Sigurd Allern har funnet fram til gir en oversikt over pressens andel av kvinnelige kilder etter artikkelens hovedtema. Den viser at artikler med hovedtemaet sport har en andel på 15 prosent med kvinnelige kilder. Dette er en av de laveste kvinneandelene i undersøkelsen (Allern: 2001, s194).

Haukeberg og Syrstad (1995) peker på kvinnenes framgang i idretter som før var forbeholdt menn. Likevel tyder undersøkelsen deres på at kun én sjettedel av plassen på sports-sidene brukes til å skrive om kvinner.

Tidligere idrettspresident William Engseth har uttalt at sportsredaksjonene i NRK, TV2 og de store avisene bruker 98 prosent av sendetid og spalteplass til å fokusere på eliteidrett (Gilberg: 1996, s.7). Om dette stemmer kan vi med rette si at mediene tegner et bilde av idretten som ikke stemmer med virkeligheten.

Ettersom fotballen er landets største idrett målt i medlemstall (Norges Idrettsforbund og Olympiske komité: årsrapport 2005, s.35) er det grunn til å tro forskjellene er minst like store innen fotballen. Som en følge av markedets interesser i toppfotballen, blir fotball for yngre – og mosjonister som en parentes å regne i mediens framstillinger. For avisenes del er regnestykket ganske enkelt: Toppfotball selger aviser, og aviser selger toppfotball. Innen fotballen er symbiosen som professor Knut Helland beskrev, først og fremst et forhold mellom mediene og den profesjonelle delen av fotballen.

Men også næringslivet spiller en viktig rolle i dette forholdet. De trenger reklameobjekter, noe f. eks. elitefotball kan gi dem. I retur får elitefotballen penger til ytterligere satsing. Mediene trenger både salgbart stoff og reklameinntekter. Dette kan de få av toppfotball og næringslivet. Samtidig søker både toppfotballen og sponsorene profilering av sine reklamefigurer; det får de gjennom mediene (Gilberg: 1996 s. 11).

Lars Gilberg mener at det er den medietilpassede og salgbare delen av idretten som får sendetimer og spalteplass, mens mosjonsidretten nærmest blir usynliggjort.

Metode

Jeg har i hovedsak benyttet meg av kvantitative forskningsmetoder i min datainnsamling. Senere vil jeg begrunne metodevalget, og peke på styrker og svakheter ved dette. Det er spesielt viktig for å kunne klargjøre hvilke forhåndsregler en må ta ved eventuell bruk av resultatene senere.

Noen kvalitative intervju ble også gjort med de redaksjonsansvarlige, for å utdype/forklare funnene fra de kvantitative undersøkelsene. Begrunnelsen for at dette tas med under punktet *kvalitative intervju*.

Kvantitativ innholdsanalyse

Østbye (m.fl: 1997) definerer en kvantitativ innholdsanalyse som en dataregistrering og analyseteknikk som søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap. Systematisk vil i denne sammenhengen si at det formuleres generelle regler for hvordan materialet skal behandles. Objektiviteten sikres ved at den enkelte forskerens skjønn og holdninger ikke får innvirkning på resultatet. Kvantitativ betyr at det siktes mot en tallmessig beskrivelse av materialet. Men det betyr ikke at framstillingen må være fri for alle kvalitative egenskaper.

Da jeg valgte ut kildemateriale til de kvantitative analysene ville jeg begrense utvalget ut i fra den tiden jeg hadde til rådighet. To uker fra hver avis på to forskjellige tidspunkt i fotballsesongen var første utgangspunkt. For å kunne svare på problemstilling 2 og 3 måtte jeg også finne perioder med store begivenheter for både herre- og kvinnefotball, topp- og breddefotball.

Allern mener det er selvsagt at større utvalg gir bedre representativitet, men at det er lite å vinne i forhold til ressurs-, og tidsbruk, ved å øke utvalget over et visst nivå. Han viser til en utvalgsundersøkelse av Stempel (1952), som konkluderte med at resultatene ikke ble mer holdbare gjennom å øke utvalget over et visst nivå. Undersøkelser med relativt få eksemplarer ga også holdbare resultater (Allern: 2001, s.79).

Det er problemstillingene som må styre de egenskapene eller variablene en vil arbeide med (Østbye m. fl: 1997, s. 213). Og dette vil igjen påvirke hvor mange eksemplarer som trengs. De mest sentrale variablene jeg er ute etter i min undersøkelse er: Fotballnyhetenes omfang i forhold til annen sport, og kvinnefotballens andel av dette omfanget. Deretter har jeg kartlagt omfanget av fotballnyheter i et tilsvarende utvalg, og breddefotballens andel av dette omfanget.

Svakhetene med undersøkelsen kan være at utvalget muligens er for snevert til at det kan trekkes bastante konklusjoner på hvordan Dagbladet og VG prioriterer fotballstoff. Jeg mener likevel at utvalget er godt nok til å gi resultater som kan være utgangspunkt for videre drøfting. Det viktige blir i så fall å se tallene i forhold til de kriteriene jeg senere vil beskrive under analysemateriale.

Kvalitative intervju

Intervjudelen tas med fordi jeg mener det er relevant å høre hva intervjuobjektene (sportsredaktørene i Dagbladet og VG) sier om sine avisers dekning av herrefotball, kvinnefotball og breddefotball. Ved å sammenligne svarene jeg får med funnene jeg har gjort i innholdsanalysene, kan jeg se etter sammenhenger mellom svar og funn, eller eventuelle svar som ikke stemmer med det jeg har funnet. Jeg mener denne kombinasjonen av kvantitative og kvalitative metoder – trianguleringen – vil styrke validiteten av undersøkelsen (Østbye m. fl: 1997, s.102).

Intervjuene vil foregå i strukturert form, altså med forhåndsdefinerte spørsmål og med åpne svarmuligheter. Dette for å sikre at de to intervjuobjektene svar kan sammenlignes og settes i sammenheng med innholdsanalysene.

Analysemateriale

Den første delen er innholdsanalyser der jeg måler mengde av fotballstoff i bestemte utvalg av papirutgavene til Dagbladet og VG. Utvalgene er fra to forskjellige uker, henholdsvis fra sommer og høsten 2006. Ukene er valgt ut for å gi en pekepinn på hvor mye elitefotballen for menn dominerer; på sportssidene generelt, og i forhold til kvinnefotball og breddefotball.

Noen spesielle kriterier er lagt til grunn for hva som tas med i analysene. For enkelthets skyld har jeg valgt å dele hver enkelt side i tideler. Det vil si at en halvside regnes som 0,5 side, og hvis fotballnyheter dekker 8/10-deler av en side regnes dette som 0,8 side. Det jeg karakteriserer som *fotballnyheter* er først og fremst artikler med tilhørende bilder eller illustrasjoner. Men jeg tar også med notiser i beregningene dersom disse utgjør mer en 0,1 side samlet. Tabeller, kampfakta og spillerbørser som står i tilknytning til artiklene er også regnet med som fotballnyheter. Med ”i tilknytning til” mener jeg at stoffet tilhører samme hendelse eller begivenhet, og står på samme side som artikkelen. Lignende stoff som ikke er relatert til oppslagssaker kategoriseres som *øvrige sportsrelatert stoff* sammen med resultatbørs, travtips, tippetips og TV-guider. Alle nyheter om annen sport enn fotball plasseres i kategorien *andre sportsnyheter*.

Inndelingen av stoff har av tidsmessige årsaker foregått mest ved at jeg har brukt øyemål. Kontrollmålinger jeg har gjort med linjal på deler av materialet viser imidlertid at jeg har delt de forskjellige stoffkategoriene i riktig antall tideler.

Ettersom Dagbladet og VG er aviser i tabloidformat, utgjør én side normalt ca 40x28 cm. Denne flaten kan minke noe som følge av tykkelsen på avisen. Dette gjelder spesielt for Dagbladet, som i motsetning til VG ikke trykker sportssidene i egne bilag. Disse forskjellene er likevel så små at de ikke vektlegges i analysearbeidet.

Dagbladet kommer på fredager også ut med bilaget Sportmagasinet i tillegg til de sportssidene i hoveddelen. Dette bilaget inneholder mer dyptgående og featurepreget stoff, og er ikke tatt med i beregningene. Jeg har valgt å gjøre det på denne måten for å spare tid, og for å begrense undersøkelsen til ordinære sportssider. Etter å ha sett kjapt gjennom hva som finnes av fotballstoff i disse bilagene, kan det (med forbehold) se ut som om toppfotball for menn ville fått en større prosentandel med Sportmagasinet inkludert i undersøkelsen.

Den første uka jeg har valgt ut strekker seg fra 10. til 16. november. Dette er ikke en uke fra mandag til søndag, men derimot fra og med fredag (10.) til og med torsdag (16.). Utvalget er gjort på bakgrunn av periodens mer eller mindre store fotballbegivenheter: Cupfinalene for kvinner og menn, samt herrelandslagets kamp mot Serbia. For å få med mest mulig av forhåndsomtalen og omtalen etter de aktuelle begivenhetene, har jeg derfor valgt å analysere uka fra fredag til torsdag. Fredagen er dagen før kvinnenenes cupfinale, mens den påfølgende torsdagen er dagen etter herrelandskampen.

I tillegg til å kartlegge den samlede fotballdekningen, er dette utvalget ment å gi indikasjoner på forskjellene mellom dekningen av herrefotball og kvinnefotball på toppnivå. På dette tidspunktet er sesongen over for de fleste deler av breddefotballen, og kun noen kvalifiseringskamper i 3. divisjon gjenstår. Det er derfor naturlig at denne delen av fotballen får lite omtale i dette tidsrommet.

Det andre utvalget representerer enn uke med mer ordinære fotballbegivenheter for herrefotballen. Samtidig er uka tiltenkt å se på forholdet mellom elitefotball for herrer og breddefotballen. I tillegg til én full tippeligarunde, ble siste halvdel av Norway cup spilt denne uka. Utvalget strekker over de samme ukedagene som i utvalg 1, fra fredag 4. august

til og med torsdag 10.august. Jeg legger ikke stor vekt på kvinnefotball i dette utvalget, ettersom det ble spilt kun én kamp i Toppserien i denne uka.

Innholdsanalyser

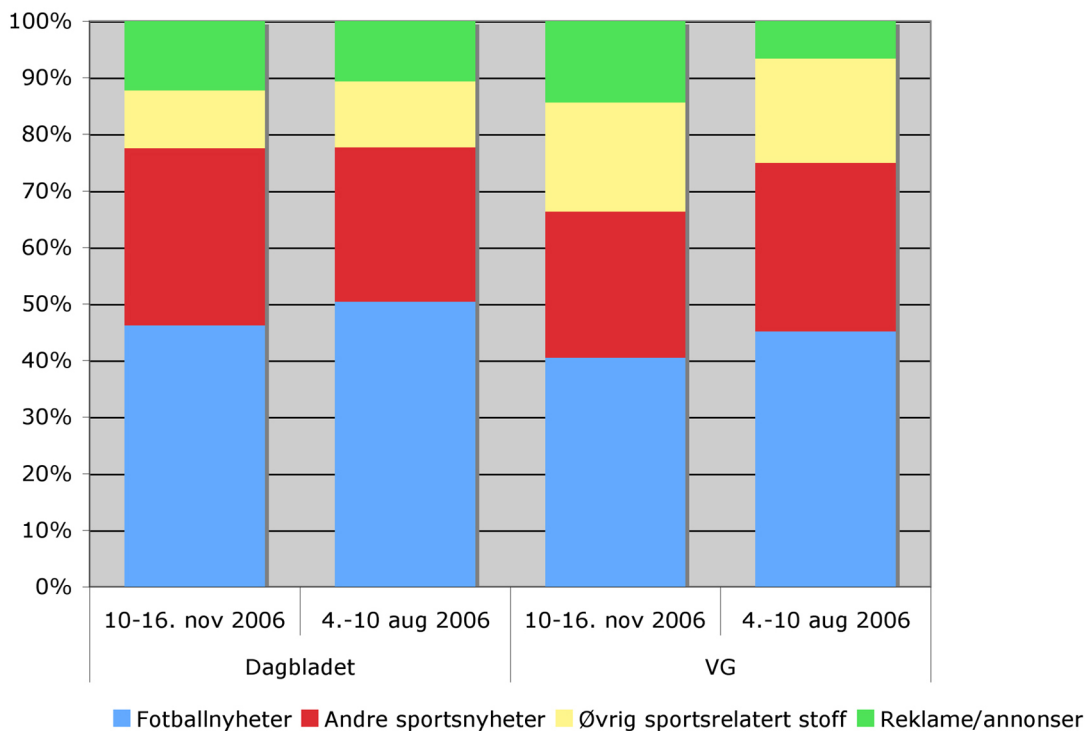
Gilberg viser til en kartlegging av landets åtte største aviser (1995) som viste at sporten beslagla 17 prosent av den redaksjonelle plassen. Hvorvidt disse tallene fortsatt er representative for den totale sportsdekningen er usikkert.

Hvis vi ser på *sideantallet* er Dagbladets prosentandel av sportssider i forhold til det totale nokså likt det ovennevnte. For VG som satser mer på sport, er prosentandelen 5-10 prosent høyere enn Dagbladets andel de fleste av de 14 utvalgte dagene.

Når jeg nå vil kartlegge andelen av fotballnyheter vil jeg kun forholde meg til sportssidene i de to løssalgsavisene. Dette gjør jeg fordi det gjør materialet enklere å analysere, samtidig som det konsentrerer målingene av fotballnyhetene opp mot andre sportsgrener.

Fotballnyheter på sportssidene

Jeg vil først presentere funnene jeg har gjort i et diagram. Det tar for seg innholdet på Dagbladets og VGs sportssider i de to utvalgte ukene.

Figur 1 Sportsdekning i Dagbladet og VG (prosent).

Figuren viser at fotballen utgjør en betydelig del av sportsdekningen i de to avisene. I Dagbladet er 48 prosent av alt innhold på sportssidene brukt til det jeg definerer som fotballnyheter. Det tilsvarende tallet for VG er 42,7 prosent.

Det er verdt å merke seg at prosentandelen av fotballnyheter er mindre i uken med cup-finalene og herrelandskampen, enn i augustuken der tippeligarunden står for mesteparten av fotballstoffet. Begge aviser har nesten fem prosent mer fotballnyheter i utvalg 2, sammenlignet med utvalg 1. Dette må ses i sammenheng med at det ble spilt flere kamper i forbindelse med tippeligarunden i august. Selv om det i utgangspunktet ble spilt større fotballkamper i novemberuken, gjør den fulle tippeligarunden at fotballdekningen blir noe større i utvalg 2.

VG har daglig egne sportsbilag, og har betydelig flere sportssider enn Dagbladet i begge perioder. Førstnevnte har 16 siders bilag alle dager med unntak av mandag 13. november, dagen etter herrecupfinalen, da det ble trykket sportsnyheter på 24 sider. Dagbladet sports-sideantall varierer fra 9 én av dagene, til 14 sider i de to mandagsutgavene jeg har undersøkt. Dagbladet har med andre ord mindre ordinære sportssider enn VG hver eneste dag i utvalgene.

Over de to ukene har Verdens Gang 232 sider med sport, mot Dagbladets 158. Dette tilsier 32 prosent flere sportssider i VG, eller at Dagbladet har 68 prosent av konkurrentens sideantall i sportsdelen. Om vi ser på antall sider med fotballnyheter er imidlertid forskjellene mindre. Dagbladet har 76,5 prosent av det sideantallet VG har med nyheter om fotball.

Andelene av andre sportsnyheter og annonser er relativt like for de to avisene. Forskjellene for disse kategoriene er på under to prosent. VG utmerker seg imidlertid med åtte prosent større andel av stoff i kategorien ”øvrige sportsrelatert stoff” som jeg beskrev i metode-delen.

VG har fotballnyheter på forsiden av avisen åtte ganger i løpet av de to periodene, men fotball er aldri hovedsak. Et oppslag med den tidligere Fredrikstad-spilleren Dagfinn Enerly, og feiringen av cupgullet får mest plass av disse med ca 1/6 dels-side. Dagbladet har fotball på forsiden to ganger i løpet av de to ukene, men disse dekker begge mindre en 1/10-del av førstesiden. Også her er Dagfinn Enerly og cupgull-feiringen et av oppslagene.

Om vi ser de to avisene samlet er det i alt 390 sportssider i de to utvalgsperiodene. Av disse er 175 viet til fotball. Det utgjør 44,8 prosent med fotball i sportsdekningen i de to løssalgsavisene.

Dette bekrefter noe av det Strand og Byfuglien fant i sin semesteroppgave fra 2000, der de analyserte sportsdekningen i Dagbladet. Analysen av 14 separate dager i sommerhalvåret og 14 separate dager i vinterhalvåret, viste at engelsk og norsk klubbefotball (i den rekkefølgen) fikk desidert mest omtale på sportssidene.

I samme oppgave ble det gjort en spørreundersøkelse om blant annet interessen for fotball hos de sportsinteresserte. Norsk landslagsfotball kommer desidert høyest av alle sportsgrener i undersøkelsen. 84 prosent av de som leser sport i avisene karakteriseres som meget eller ganske interesserte i landslagsfotball. 59 prosent av disse er meget interesserte (Strand & Byfuglien: 2000, s. 9). I samme oppgave kommer det også fram at det med landslagsfotball menes landslaget for herrer.

Norsk klubbefotball får også høy oppslutning i samme undersøkelse med til sammen 67 prosent meget eller ganske interesserte. Tilsvarende tall for engelsk fotball er 54 prosent.

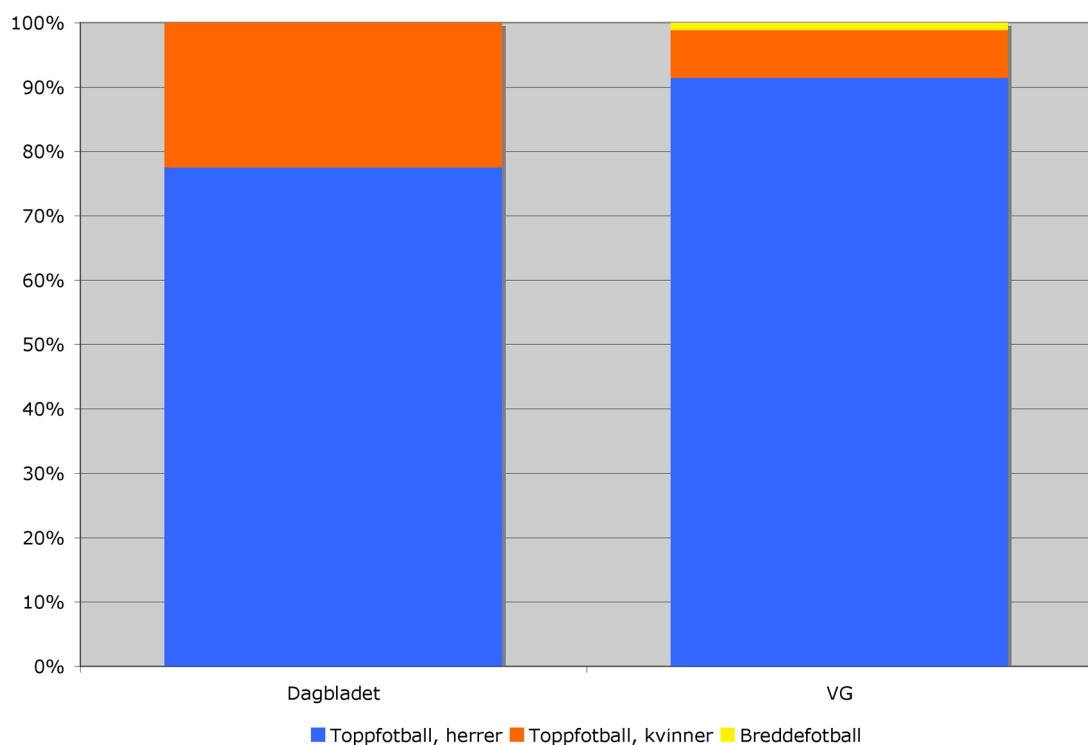
Det er liten tvil om interessen for fotball er høy, men Strand og Byfuglien peker på noen skjevheter mellom interessen og mediedekningen. Særlig engelsk fotball ser ut til å få ufortjent mye spalteplass. Selv om interessen er stor, var dekningen av engelsk fotball mye større enn det interessen tilsier at den bør være.

Noen vil kanskje mene at avisenes sportsdekning og fordeling av omtale i større grad bør følge medlemstallene innenfor hver enkelt idrett. Medlemsoversiktene til Norges Idrettsforbund vil i så måte kunne gi en pekepinn på hvordan interessen er for idretter som er en del av NIF. Det er imidlertid flere punkter som taler mot en slik fordeling. En ting er at disse medlemstallene ikke sier noe om hvem som er medlem i flere forbund. Som kjent finnes det mange som er engasjert i flere idretter, og det er umulig å skille mellom hva som betyr mest for hver enkelt av disse. Norges Idrettsforbund passerte to millioner medlemskap i 2005 (Norges Idrettsforbund & Olympiske Komité, årsrapport 2005), men det betyr altså ikke at to millioner nordmenn er engasjert kun i en idrett.

En annen innledning er at personer med medlemskap i et særforbund ikke nødvendigvis er interessert i å lese om idretten sin i avisene. Samtidig finnes det mange personer med interesse for å lese om f. eks. fotball som *ikke* er medlem i Norges Fotballforbund. En tredje viktig faktor er at avisenes sportssider også dekker sport som ikke har noe med NIF å gjøre. Et eksempel er bilsporten som har sin egen organisasjon, Norges Bilsportforbund. Et annet er travsporten, som ikke har en landsdekkende organisasjon, men kun er organisert i regionale travforbund. For fotballens del kan det likevel være interessant å se på kjønnsfordeling i medlemstallene til NFF. Jeg har derfor valgt å gi litt plass til dette i neste del av analysen.

Kvinnefotball på sportssidene

Med utgangspunkt i den første analysen vil jeg nå måle andel av nyheter om elitefotball for menn, opp mot elitefotball for kvinner. Målingene er foretatt fra dagen før cupfinalen for kvinner, og én uke framover i tid. Tanken bak å analysere en hel uke er å se forskjeller i dekingen rundt den store kvinnefotballbegivenheten (cupfinalen), og noen påfølgende dager der herrefotball står for de store begivenhetene.

Figur 2 Fordeling av fotballnyheter 10.-16. november 2006 (prosent).

Ikke overraskende har herrefotballen et stort overtak, med en andel på 77,5 prosent i Dagbladet, og hele 91,4 prosent i VG. Samlet i begge avisene var det 85,5 prosent toppfotball for herrer, mens 13,8 prosent omhandler kvinnefotball. Det er klare forskjeller å spore mellom de to avisenes kvinnefotballdekning. Mens Dagbladet vier 22,5 prosent av fotballnyhetene til kvinnene (og cupfinalen: alle nyheter om kvinnefotball i denne perioden var knyttet til denne kampen), har VG bare 7,4 prosent i samme kategori.

Om vi ser kun på de tre første dagene i utvalget – dagen før kvinnes cupfinale, kampdagen, og dagen etter – er andelen av kvinnefotballnyheter på 31 prosent. Her er det også stor forskjell på de to avisene. I Dagbladet er 43 prosent av fotballstoffet om kvinne cupfinalen, mens det i VG er 20,5 prosent som handler om det samme.

Neste dag (dagen etter herrefinalen) følger faktisk Dagbladet opp med en helsides sak om tomålscoren fra kvinnes finale, Lene Mykjåland. VG skriver ingenting om kvinnene denne dagen. Om vi regner med denne dagen i tillegg til de tre foregående er Dagbladets kvinnefotballandel nede i 33 prosent, og VGs på 12 prosent. 21,7 prosent for begge aviser.

Hvis vi sammenligner det siste tallet fra Dagbladet med en lignende undersøkelse fra journalistutdanningen (Haukeberg & Syrstad 1995, s.20) ved Høgskolen i Oslo, kan det tyde på at kvinne cupfinalen får noe mer plass i Dagbladet enn før. Men dette kan også ha sammenheng med hvilke lag og spillerprofiler som var med i to finalene, eller være et utslag av tilfeldigheter.

Som tidligere nevnt vil jeg se litt på de siste medlemskapsallene i fotballforbundet, og hvordan kjønnsfordelingen er der. Av i alt 352 165 medlemmer er 98 158 kvinner, mens 254 007 er menn. Dette tilsier at kvinneandelen i fotballforbundet er på ca 27,9 prosent.

Med utgangspunkt i disse tallene, og mine funn fra dagene rundt cupfinalehelga (dagen før kvinnefinalen til dagen etter herrefinalen), kan det se ut som om Dagbladet gir en god dekning av kvinne cupfinalen. VGs dekning var derimot for tynn, om vi setter den opp mot andelen av kvinnelige medlemmer i NFF.

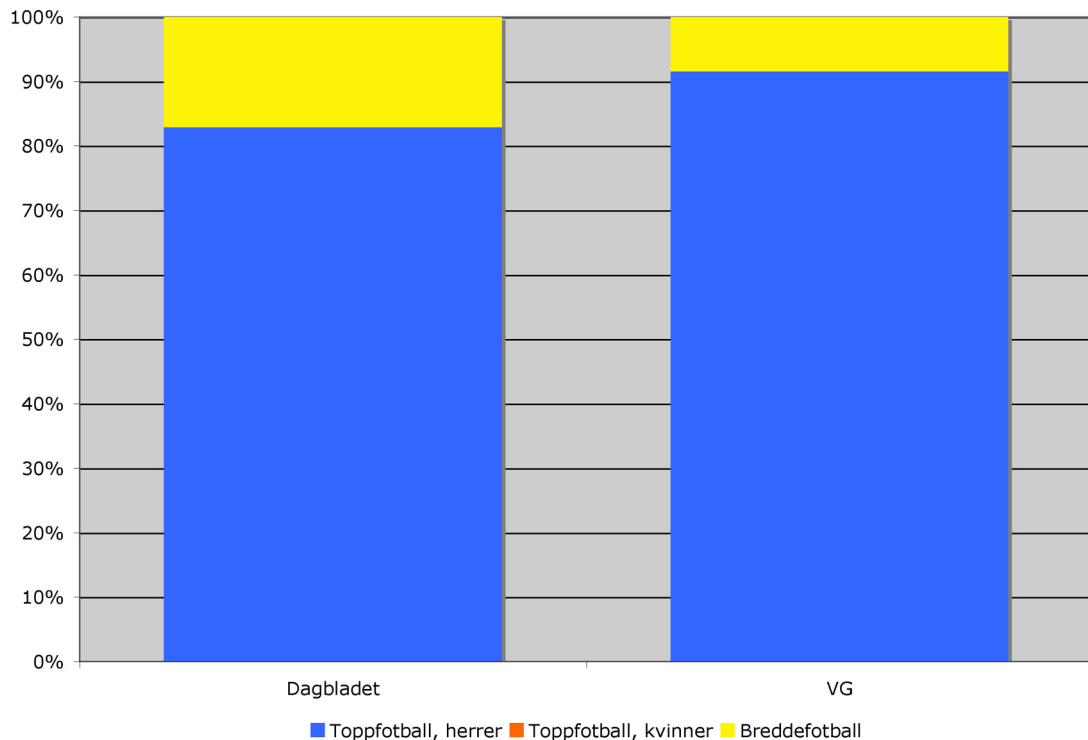
Det må imidlertid bemerkes at dette ikke er noe fasitsvar på hvordan dekningen skulle ha vært. Antall medlemskap er som tidligere nevnt ikke ensbetydende med lesernes interesser. Sett i forhold til interesse vil det være mer relevant å se på Strand og Byfugliens undersøkelse blant sportsinteresserte lesere. Her sa 36 prosent av de spurte at de var meget eller ganske interessert i å lese om kvinnefotball. Det må tas forbehold om at mange av de spurte sannsynligvis også har andre interessefelt på sportssidene. Tallet betyr derfor ikke at kvinnefotball nødvendigvis var det eneste de spurte var interesserte i å lese om.

I Dagbladet er uansett 7 av 29,4 sider (annonser er ikke medregnet) med sportsstoff brukt på kvinne cupfinalen; dagen før finalen, finaledagen og dagen etter. Dette tilsier 23,8 prosent av sportsdekningen. VG har tilsvarende 3,6 av 43,1 sider om kvinnes cupfinale. En andel på ca 8,6 prosent.

Breddefotball på sportssidene

I følge Meslo er noen få idretter blitt stadig mer dominerende etter hvert som konkurransen på mediemarkedet er blitt hardere. Han tror dette kan føre til større forskjeller mellom de ulike idrettene. I tillegg må breddeidrettens tradisjonelle idealer om sosialt felleskap, dugnadsinnsats og at det viktigste er å delta, vike for mediedekning der det fokuseres på å vinne.

Det er liten tvil om at en av idrettene Meslo sikter til er fotball. I analysens tredje del vil jeg prøve å finne ut hvor mye spalteplass som gis til breddefotball i tiden rundt en av denes største begivenheter, Norway Cup.

Figur 3 Fordeling av fotballnyheter 4.-10. august 2006 (prosent).

I løpet av disse sju dagene pågikk en av verdens største idrettsarrangementer for breddefotball, Norway Cup. Sluttspillet i turneringen ble avviklet de to første dagene av utvalget, og i likhet med kvinnenenes cupfinale kom det meste av etterromtalen den tredje dagen. Samme helg ble det spilt full runde (sju kamper) i Tippeligaen.

Flere kamper for herrefotballen til tross; forskjellene mellom de to avisene er litt mindre i dette utvalget enn i det første. I Dagbladet handler 17,1 prosent av fotballnyhetene om breddefotball. VG har 8,5 prosent om det samme. Begge avisers nyheter om breddefotballen kan alle knyttes til Norway Cup i en eller annen sammenheng. De fleste er resultatinspirerte nyheter, men også noen debatterer dommernes sikkerhet, og talentutvikling. Hvis vi ser på begge avisene samlet finner vi at andelen av herrefotballnyheter er minst like stor i dette utvalget. 87,7 prosent av fotballnyhetene er rettet mot toppfotball for menn i denne perioden. Dagbladet serverer oss 82,9 fotballstoff om herrer, mens VG har hele 91,5 prosent.

Begge aviser har likevel oppslag om breddefotball noen dager etter at Norway Cup er ferdig. Dagbladet har en liten sak som forteller om "Tidenes Norway Cup", mens VG har en oppfølgingssak i kjølvannet av talentutviklingsdebatten.

På utvalgets tre første dager – nest siste dag, finaledagen og dagen etter – har Dagbladet 39,9 prosent av sitt fotballstoff fra turneringen, mens VG har 16 prosent. Dagbladet har i alle år støttet opp om Norway Cup, og er medarrangør for turneringen. Det er derfor ikke så overraskende at avisen har mer stoff om dette enn VG.

Undersøkelser om lesernes interesser (Strand & Byfuglien: 2000 s, 20), viser 34 prosent av de sportsinteresserte er meget eller ganske interessert i turneringen. Også her må det tas forbehold om at mange av de spurte trolig har andre interesser i tillegg. Tallet betyr derfor ikke nødvendigvis at de spurte har Norway Cup som sin hovedinteresse.

Hvis vi ser bort fra annonsene har Dagbladet 29,1 sider med sport de tre nevnte dagene rundt finalene i Norway Cup. 6,7 av disse sidene er viet til Norway Cup, noe som betyr en andel på 23 prosent. I VG er 3,6 av totalt 44,6 sider med sportsstoff brukt på turneringen. Dette tilsvarer 8,1 prosent.

Intervju med ”sportsredaktørene”

For å utdype funnene jeg gjorde i analysen, har jeg valgt å gjøre noen korte intervju med sportsredaksjonene i Dagbladet og VG.

Ingen av avisene har det man tidligere kalte sportsredaktører, men jeg har intervjuet de ansvarlige for det som trykkes på sportssidene. I Dagbladet er dette gruppeleder for sportsredaksjonen Tormod Brenna, og i VG er det sportssjef Knut Åge Hansen.

Det første jeg ville ha svar på var; hvordan redaksjonene bestemmer seg for mengden av fotballstoff de skal ha på sportssidene i forhold til andre idretter. Jeg ba ”redaktørene” forklare hvordan de prioriterer på dager uten store fotballbegivenheter, og på dager der det spilles tippeligarunder, cupfinaler eller herrelandskamper.

Tormod Brenna, Dagbladet:

Fotball har første prioritet, og er viktigste satsingsområde på sportssidene våre. Vi har ikke noe forhåndsbesemt andel som skal brukes til fotball hver dag. Vi skal være tilstede på alle tippeligakamper og rapportere, men har ikke fastsatt hvor mye vi skal trykke om hver kamp. Det samme gjelder for cupfinalene. Etter landskamper (for menn) skal vi ha minst to store reportasjer på trykk.

Knut Åge Hansen, VG:

Fotball er den idretten med størst utbredelse og interesse. Vi har ingen mal eller fast kjøremønster for hvor mange sider fotball det skal være fra dag til dag. Når det er full eliteserierunde har vi som intensjon å ha bred dekning fra alle kampene. Cupfinalen får den dekningen vi mener den fortjener fra år til år. VM/EM – kamper i fotball har vi som intensjon skal være fra 6-8 sider. Privatkamper får mindre omfang.

Hvordan bestemmer dere hvor mye stoff dere trykker om kvinnefotball i forhold til herrefotball i tiden rundt cupfinalehelga?

Tormod Brenna, Dagbladet:

Det vi trykker skal være et speilbilde av hvordan interessen er for både kvinnefotball og herrefotball. Vi bestemmer oss ikke for eksakte mengder på forhånd, men prøver å gjenspeile den interessen vi ser gjennom seertallene på TV og hvor mange tilskuere det kommer på kampene. Vi forholder oss ikke til noen konkrete undersøkelser som er

gjort på interessen, men vi er selv mye i fotballmiljøet og mener vi vet hvor stor interessen er for både kvinnefotball og herrefotball.

Knut Åge Hansen, VG:

Det kan ikke sammenlignes da interessen for kvinnefotball kontra herrefotball er altfor stor. Når det er sagt så er VG den avisa som dekker kvinnefotball mest. Bl.a. har vi fast kort referat i tillegg til børs etter hver serierunde. De siste årene synes jeg VG har gitt kvinnes cupfinale solid dekning både foran og etter kampen.

Hvordan bestemmer dere mengden av nyheter fra Norway Cup opp mot herrefotball? Har Dagbladets rolle som medarrangør betydning for hvor mye stoff dere trykker fra turneringen?

Tormod Brenna, Dagbladet:

Det er ikke fastsatt hvor mye vi skal ha fra dag til dag, men Norway Cup har stor betydning for oss og skal prioriteres. Hvor mye vi trykker fra turneringen avhenger av hva vi har plass til. Når det spilles i tippeligaen og Norway Cup samtidig skal vi gi god dekning av begge deler. Annet stoff må vike om vi ikke har nok plass. Norway Cup-dekningen er nok ikke helt uavhengig av at vi er medarrangør, men samtidig er det viktig for oss å være glad i "grasrota" i norsk fotball. Uten breddefotball hadde vi ikke hatt toppfotball.

Knut Åge Hansen, VG:

De siste årene har vi hatt omfattende dekning av Norway Cup. Først og fremst må vi speile livet rundt denne turneringen. Det er meningsløst for en riksavis som VG å "dekke" selve kampene. Men vi har daglig ca 2 sider om turneringen så lenge den pågår. At Dagbladet er medarrangør har ingen betydning for hvordan vi dekker turneringen.

Hverken Dagbladet eller VG legger skjul på at fotballstoff har høy prioritet i redaksjonene. Dagbladet framhever fotball som sitt viktigste satsingsområde, og VG påpeker at fotball har både størst utbredelse og interesse. Likevel settes det ikke av bestemte mengder med plass til fotballnyheter fra dag til dag.

Herrelandskampene har tilsynelatende høyest prioritet, og er den eneste delen av fotballen som får noe som ligner minimumsomfang. Dagbladet skal ha minst to store reportasjer ved hver landskamp. VG skal ha 6-8 sider for EM eller VM kamper, mens det gis mindre plass til privatkamper.

Tippeligakamper har ingen fastsatte krav til mengder. Dagbladet skal imidlertid være tilstede og rapportere fra alle kamper, mens VG har som intensjon og gi bred dekning fra alle kampene.

Både Dagbladet og VG viser til interesseforskjellen mellom herrefotball og kvinnefotball i forbindelse med cupfinalene. Dagbladet fokuserer på TV-kanalenes seertall og publikumsoppmøte når de skal vurdere hvor mye plass de vil vie til hver. VG gir den plassen de mener kampene fortjener. VG mener de har gitt solid dekning rundt kvinnes cupfinale, og at de dekker kvinnefotball mest. Den siste påstanden stemmer imidlertid ikke med mine

funn i forbindelse med kvinnecupfinalen, der VG har mindre stoff enn konkurrenten både i sideantall og prosent.

Begge aviser har intensjoner om å gi Norway Cup omfattende dekning. Dagbladet sier turneringen skal prioriteres, men at omfanget er avhengig av plassen de har til rådighet. VG uttaler at de har ca to sider daglig så lenge turneringen pågår. I mitt utvalg har imidlertid avisen kun én side eller mindre, to av de tre aktuelle dagene.

Drøfting / oppsummering

Analysedelen slår fast at andelen av fotballnyheter på sportssidene er høy både i Dagbladet og VG. Dagbladet har den høyeste prosentandelen, og bruker nesten halvparten av all plass på sportssidene til nyheter om fotball. VGs andel er ikke like høy, men overstiger 40 prosent med god margin. Det bør nevnes at VG satser mer på sport enn konkurrenten, og bruker 5-10 prosent mer av sitt totale sideantall på sportsnyheter. Dette resulterer i over 70 flere ordinære sportssider, og at VG har ca 23 sider mer om fotball på de to ukene som er analysert.

Ingen av sportsredaksjonenes ledere legger skjul på at fotballnyheter er største satsingsområde. Fotballen får denne posisjonen på grunn av den store utbredelsen og interessen blant folk.

At toppfotball for menn er den mest populære delen av fotballen er det liten tvil om. Tidligere undersøkelser har vist at norsk landslagsfotball og klubbefotball for menn er blant de aller største favorittene hos sportsinteresserte lesere (Strand og Byfuglien, 2000). Interessen er ikke like stor for kvinnefotball og breddefotball.

Det kommer også fram av mine undersøkelser at både kvinnenes toppfotball og breddefotball må klare seg med langt mindre dekning enn toppfotball for menn, selv ved store begivenheter som kvinnecupfinalen og Norway Cup.

Kvinnecupfinalen dekker bare 7,4 prosent av fotballstoffet i VG på en uke, selv om minst tre av dagene har tilknytning til årets største kamp for kvinnefotballen. I Dagbladet får kvinnecupfinalen 22,5 prosent av fotballdekningen i samme tidsrom. Både Dagbladet og VG mener at de gir kvinnecupfinalen dekning ut ifra hvordan interessen er for kampen. Mine undersøkelser tyder på at de to avisene har helt ulike oppfatninger av hvor stor interessen for kvinnecupfinalen er.

Norway Cup har i løpet av en uke der tre av dagene kan knyttes til finalene kun 8,5 prosent av alt fotballstoff i VG. Dagbladet har en Norway Cup-andel på 17,1 prosent i samme tidsrom. Dagbladet gir uttrykk for at turneringen skal prioriteres, og at annet stoff må vike. Det presiseres likevel fra Tormod Brenna at dekningen er avhengig av hvor mange sider sportsredaksjonen har til rådighet. VG mener de har hatt omfattende dekning av Norway Cup de siste årene, og de pleier å trykke omlag to sider daglig mens turneringen pågår. Mine undersøkelser tyder på at VG bare har litt over halvparten av den uttalte mengden med Norway Cup stoff.

Litteraturliste

- Allern, Sigurd: *Nyhetsverdier* IJ-forlaget, 2001.
- Bjørheim, Knut: "Intriger på grønt gress" Semesteroppgave. Journalistutdanningen HiO, 1997.
- Byfuglien, Halvor H. og Strand, Sigbjørn: "Slik leser du sportssidene" Semesteroppgave. Journalistutdanningen HiO, 2000.
- Eggen, Steinar og Fremstad, Jørn: "Fotballjournalistikken i VG og Dagbladet fra 1960 til 1990" I Roksvold, Thore (red.): *Sport i avis – 7 analyser av norsk sportsjournalistikk*. Institutt for journalistikk, 1993.
- Gilberg, Lars: "Idretten og massemediene" Del av rapportserie utarbeidet i samarbeid mellom Norges Idrettsforbund og Norges Idrettshøgskole, 1996.
- Goksøy, Matti og Olstad, Finn: *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år* Norges Fotballforbund, 2002.
- Goksøy, Matti og Olstad, Finn: "Mellom folkeoppdragere og sensasjonspakk" I Dahlén, Goksøy og Ronglan (red.) *Moving bodies. Mennesket i bevegelse – Sport og medier*. Tidsskrift utgitt av Norges Idrettshøgskole, 2004.
- Helland, Knut: "Da peder møtte Oscar" I Dahlén, Goksøy og Ronglan (red.) *Moving bodies. Mennesket i bevegelse – Sport og medier*. Tidsskrift utgitt av Norges Idrettshøgskole, 2004.
- Helland, Knut: *Sport, medier og journalistikk*. Fagbokforlaget, 2003.
- Haukeberg, Bjørn Oskar og Syrstad, Stein Erik: "Kvinneidrett – Er det noe å skrive om da?" Seminaroppgave. Norsk Journalisthøgskole, 1995.
- Lea, Halvor og Nesbø, Knut: "Fotballdekningen i Aftenposten – tabloidjournalistikk i fullformat?" I Roksvold, Thore (red.): *Sport i avis – 7 analyser av norsk sportsjournalistikk*. Institutt for journalistikk, 1993.
- Lippe, Gerd von der: *Idrett som kulturelle drama*. Cappelen akademisk forlag, 2001.
- Meslo, Even Martin: "VG og Aftenpostens dekning av Euro 2000". Hovedfagsoppgave. Institutt for samfunnsfag, Norges Idrettshøgskole, 2001.
- Østbye, Helge (m. fl.): *Metodebok for mediefag* Fagbokforlaget, 1997.